

різні наслідки для міжнародного туризму. З іншого боку, суб'єктом регіональної геополітики виступають політико-територіальні складові держав, це дозволяє нам аналізувати геополітичний чинник і для пояснення особливостей розвитку внутрішнього туризму.

Список використаних джерел та літератури:

1. Ткачук Л.М. Політико-географічна проблематика у дослідженнях туризму/ Л.М.Ткачук // Економічна та соціальна географія: наук. зб. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. – Вип. 2 (70). – С. 32-39.
2. Travel China Guide. Tourism statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.travelchinaguide.com/tourism/2018statistics/>.
3. UNWTO Tourism Highlights, 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419876>.
4. U.S. Travel association **Fact Sheets** international inbound travel (2018). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ustravel.org/research/international-inbound-travel-market-profiles>.

*Фастовець Оксана Олексіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри туризму,
Національний університет фізичного виховання та спорту
України*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В САУДІВСЬКІЙ АРАВІЇ

Дослідження стану розвитку туризму, з'ясування трендів та тенденцій сфери туризму країн регіону Близький Схід, сприятиме розвитку культурного співробітництва, встановленню більш тісних стосунків України з одним з туристичних лідерів регіону Близький Схід – королівством Саудівська Аравія. Саудівська Аравія є унікальною державою: теократична абсолютна монархія, що заснована на релігійних традиціях ісламу та зберігає основні святині ісламського світу. Традиційно Саудівська Аравія була найважливішим центром паломництва для мусульман світу. Разом з тим, уряд Саудівської Аравії вважає необхідним робити кроки у напрямку зняття залежності економіки країни від продажу нафти. При цьому основним напрямом перетворень та диверсифікації національної економіки обрано туристичну діяльність. Також уряд планує активно розвивати внутрішній туризм, розраховуючи залучити частину коштів, які мешканці країни традиційно витрачають за кордоном. Необхідно

зазначити, що країна активно приймає іноземних відвідувачів, проте переважно це іноземці-мусульмани, які прибували з метою паломництва. Так 2010 р. до Саудівської Аравії прибуло більше 10,85 млн. іноземних відвідувачів, а у 2018 р. 16,1 млн. іноземців відвідали Саудівську Аравію [4]. За планами на 2022 р. планують обслуговувати 64 млн. внутрішніх та іноземних туристів.

Тривалий період в'їзд іноземців до Саудівської Аравії був можливим лише з метою здійснення хаджу, а також з особистою або діловою метою, для підтвердження яких була необхідна велика кількість документів, а також свідоцтво від громадян країни. Організацією прийому потоків паломників займається спеціально створене Міністерство по справам паломників. У 2000 р. була створена Верховна комісія по туризму і старожитностям Королівства Саудівська Аравія. Основними завданнями комісії з туризму та старожитностей є визначення напрямів та стратегії розвитку туризму, що враховує специфіку країни як колиски ісламу, оцінку туристських ресурсів країни, вивчення її географічних особливостей, аналіз цільових ринків, а також розробку стандартів туристичної діяльності в країні [1]. Комісією розроблені спеціальні правила поведінки іноземних туристів у країні, що враховують національні та релігійні особливості Саудівської Аравії. Вони виходять з того, що релігія відіграє визначну роль у житті саудівського суспільства, тому повне та безперечне дотримання релігійних вимог та поважання релігії громадян країни є основним для туристів. Поряд з особливими правилами поведінки та одягу, важливим є необхідність отримувати дозвіл на фотографування людей та інших об'єктів.

За участі Комісії з туризму та старожитностям внесені зміни у правила отримання віз на в'їзд до країни. Введені короткотермінові візи, що поділяються на туристичні, ділові та гостьові – в залежності від мети поїздки до країни. Особливий тип віз представляють візи, що видаються паломникам, які прибувають для здійснення хаджу. Електронна туристична віза буде надана за 7 хвилин та її отримувачами стануть туристи з 49 країн (в т.ч. і українці). Термін дії візи не більше 90 діб на рік, дозволено відвідувати королівство кілька разів. Проте залишається заборона не мусульманам на відвідання Мекки та Медини. Раніше Саудівська Аравія не видавала туристичні візи. Лише з грудня 2018 р країна почала видавати дозволи на в'їзд тим, хто збирається відвідати концерти або спортивні змагання в країні. Проте з вересня 2019 р. надано право відвідати мусульманське королівство, сплативши за туристичну візу 80 доларів. Проте, необхідно одночасно оплатити

страхування, тому вартість становитиме близько 117 дол. (440 саудівських ріалів).

Зайнятість у сфері туризму в 2010 р. становила 491,8 тис. осіб, що складало більше 6 % від загальної зайнятості населення країни. Загальна чисельність зайнятих у туризмі зростає високими темпами (в півтора рази за останні 5 років) [2]. Зростає і чисельність зайнятих в туризмі громадян Саудівської Аравії, які поки складають не більше чверті зайнятих в туризмі, проте саме вони займають керівні посади на підприємствах туристичної індустрії (керівники туристичних агентств, власники готелів) або у ключових галузях (наприклад, в авіаперевезеннях). У туристичному секторі, як і в більшості галузей господарства, зайняті трудові мігранти, переважно з азійських та африканських країн. Уряд країни разом із Комісією з туризму та старожитностей втілює курс на «саудизацію» туризму, що передбачає зростання зайнятості громадян країни, в першу чергу, молоді, в туризмі.

Тип розміщення, що використовують туристи під час поїздки, відрізняється в залежності від мети подорожі. Як основний тип розміщення туристів в Саудівській Аравії використовуються готелі. Загальна кількість готелів в країні сягає 1140, кількість кімнат в них становила – 102 305. Більшість готелів розташовані в Мецці (58,2 % від загального числа), Медині (17,2 %) та столиці країни Ер-Ріяді (7,9 %).

Окрім готелів, в країні активно використовуються такі засоби розміщення як мебльовані апартаменти, число яких досягло 4423, а загальна кількість кімнат в них – 101 536. Середній показник заповнюваності кімнат в готелях підвищився з 50,6 % до 54,6 % [1]. Необхідно зазначити, що за останні роки спостерігається зростання в Саудівській Аравії кількості готелів, які належать великим світовим готельним мережам (HolidayInn, Intercontinental, Best Western Hotels, Sheraton, Radisson и др.) Свої готелі світові готельні мережі відкрили в Мецці (об'єдналися у потужний готельний комплекс Абрадж-эль-Бейт) та у Медині.

Потенціал сектора мусульманських подорожей впливає на розвиток індустрії гостинності в цілому, тому стає важливим в першу чергу адаптувати засоби розміщення до цього ринку та мати можливість задовольнити потреби мандрівників за шаріатом. До основних вимог мусульманських мандрівників до готелів відносять: наявність халяльних ресторанів; широкий асортимент безалкогольних напоїв; окремі СПА, басейни, фітнес-зали для чоловіків та жінок; можливість здійснити намаз (мечеті, молельні кімнати); дрес-код персоналу; молитовна атрибутика; відповідний інтер'єр номерів.

На території Саудівської Аравії розташовано близько 70 музеїв. Окрім музеїв, в країні багато пам'яток культурно-історичної спадщини різноманітної тематики: пам'ятки архітектурної спадщини; традиційні звичаї та цінності; місця, присвячені історії ісламу; місця, пов'язані з історією країни; традиційні народні промисли. Саудівська Аравія в останні роки проводила активну політику з включення своїх культурно-історичних об'єктів до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Туристична адміністрація країни швидко усвідомила, що наявність на території країни пам'яток такого рангу є гарантією високого значення такого об'єкту для історії та культури країни.

У 2009 р. до списку ЮНЕСКО було внесено археологічний об'єкт Аль-Хіджр – набатейське місто Мадаін Саліх, розташоване в 300 км на північ від Медини, аналогічне Петрі в Йорданії. У 2010 р. до числа об'єктів ЮНЕСКО долучили місто Дірайя, що розташоване в 30 км від Ер-Ріада – першу столицю династії Саудів. На сесії ЮНЕСКО у липні 2011 р. включено центр історичного міста Джидди до об'єктів Всесвітньої культурної спадщини як пам'ятки, що найбільш вдало демонструє особливості традиційної для Саудівської Аравії міської архітектури [2].

Необхідно зазначити, що включення до Списку ЮНЕСКО пам'яток Мекки і Медини не розглядається. Вони не відносяться до туристичних об'єктів та продовжують залишатися повністю закритими для не мусульман. Аналіз розподілу іноземних туристів за регіонами країни свідчить, що половина туристичного потоку спрямована до Мекки, значна частина відвідувачів спрямована на провінцію Еш-Шаркія (східна область країни, яка виходить на узбережжя Перської затоки, адміністративний центр – Дамам), а також провінції Ер-Ріяд та Медину.

Зараз на північному-заході країни почав реалізовуватися проект Red Sea Project в межах якого планується будівництво величезного туристичного кластера на березі Червоного моря. Вартість інвестицій за 10 років перевищить 40 млрд. дол. Проект включає прокладку екскурсійних маршрутів по історичним атракціям в тому числі Набатейського царства, будівництво курортів на численних островах вздовж узбережжя та будівництво футуристичного міста Неом, який повинен перетворитися на цент науку культури та мистецтва. Всього на території королівства знаходиться 5 пам'яток із Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: найбільша із збережених будівель набатейського періоду Мадан Салех в Аль-Уле, історичний центр Джидди, розписана скеля в провінції Хаїль з наскельними малюнками, що мають вік 10 тис. років, найбільший у світі оазис Аль-Ахса, а також район Аль Тариф в

Ер-Ріяді. Проте найбільшу зацікавленість для туризму та бізнесу має розвиток пляжного напрямку. Проект Amaala охоплює 50 островів вздовж узбережжя Саудівської Аравії. Проект передбачає будівництво курортів преміям класу, яхтних марин. Ця місцевість вирізняється протяжними піщаними пляжами із пологим заходом та красивими кораловими рифами. Фактично Amaala повинна стати преміальною альтернативою курортам Єгипту. Причому обслуговуватися курорт може і через аеропорт Каїру до якого всього 3 години. Близько 2-х років тому Королівство запустило масштабний проект в Єгипті який передбачає будівництво швидкісної автостради з Каїра через Південний Синай та затоку Акаба до території Саудівської Аравії. З єгипетської столиці до Аравійського півострова можливо доїхати за 3 години. Також в обмін на інвестиції, Єгипет передав Королівству два острови біля узбережжя Південного Синаю Тиран і Санафір. Через них пройде міст, що поєднає дві країни.

Отже, сучасний розвиток сфери туризму в Саудівській Аравії почали орієнтувати на диверсифікацію туристичної діяльності. Розпочато розвивати такі види туризму як: пізнавальний; шопінг та розваги; різноманітні види спорту (особливо дайвінг); пригодницькі тури пустелею, екологічні тури (спостереження за тваринами, відвідання національних парків, ботанічні та інші маршрути); пішохідні маршрути у межах активного туризму (гірські, рівнинні, спелеологічні тощо). Проте переважає в'їзд іноземців до Саудівської Аравії з метою здійснення хаджу, а також з особистою або діловою метою. [3]

Список використаних джерел та літератури:

1. Офіційний сайт Комісії по туризму та старожитностям Саудівської Аравії [Електронний ресурс]. URL: <http://www.mas.gov.sa>.
2. Офіційний сайт Центрального департаменту статистики та інформації Саудівської Аравії [Електронний ресурс]. URL: <http://www.cdsi.gov.sa>.
3. Sadi, Muhammad Asad, Henderson, J. Tourism in Saudi Arabia and its Future Development [Електронний ресурс]. URL: <http://qspace.qu.edu.qa/handle/10576/8105>.
4. Tourism Highlights 2019. Офіційний веб-сайт Всесвітньої туристичної організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.world-tourism.org>.